

Kantolar için bir başlangıç

ÖMER YALÇINOVA

Modern destan Kantolar ilk kez bütünüyle Türkçede. Ezra Pound'un amacı, Kantolar'da diller ve teknikler üstü bir yapı kurmaktır. Pound Kantolar'da o engin bilgi birikimiyle müzik, resim, heykel ve şiir sanatlarının hepsinden faydalanır. O yüzden Kantolar boyunca Pound'u bazen bestekar, heykeltıraş, filozof, tarihçi bazen de ressam olarak görürüz.

2000 yılında çıkan *Athlar* dergisinin 2. sayısını okuduğum günden beri Ezra Pound'un *Kantolar*'ını merak ederim. Sadece Ezra Pound'un değil T. S. Eliot'ın, E. E. Cummings'in şiirlerini, James Joyce'un romanlarını. İlhan Berk bir grup şairle birlikte *Kantolar*'dan bazı bölümleri çevirip yayımlamıştı. Fakat bu çalışma, *Kantolar*'ın bütününe dair fikir vermekten uzaktı. Aynı şey T. S. Eliot ve E. E. Cummings'in şiirleri için de geçerliydi. Eliot'ın, Cummings'in, Joyce'un kitapları çıktı. Fakat bu isimlerin merkezinde duran şairi, Ezra Pound'u halen tanımiyorduk. Pound'un fırtınalı hayatına dair kitaplar da çevrilmişti. Onlardan da Pound'un sanatı hakkında tatmin edici bilgiye ulaşmak mümkün değildi. Bence şairi sadece şiirinden tanıyabiliriz.

CEVİRİ TARTIŞILMALI

Kantolar'ı Efe Murad çevirdi. Efe Murad'ı çok eleştirmek istemiyorum. Sonuçta Efe Murad'ın bu *Kantolar* çevirisi bir girişimdir. Bir başlangıç... Efe Murad'ın çevirisini yeniden çevirmek gerekiyor. Çünkü Efe Murad kolaya kaçmış. Buna bir de, "metne sadık kalmak" gibi bir kılıf uydurmuş. Metne sadık kalarak da, iyi bir çeviri yapılabildi oysa. Neden böyle söylüyorum? *Kantolar*'da çevrilmemiş yüzlerce ibare, mısra, cümle var. Öyle duruyor. Öyle durması gerektiğini söylüyor Efe Murad. "Metin içi" çeviri söz konusu *Kantolar*'da. Metnin bütününden bu çevrilmemiş parçaların anlamları çıkarılabilmemiş. Metnin bütünü sanki anlaşılıyormuş da, iş bu Latince, Yunanca, Çince, İtalyanca mısra ve cümleleri anlamaya kalmış gibi. Efe Murad, Carroll F. Terrell'in iki cilt sözlük yazdığı *Kantolar*'ı tek dipnot kullanmadan çevirip yayımlamayı başararak, dediğimiz gibi gerçek *Kantolar* çevirisi için bir başlangıç yapmıştır.

KANTOLAR ÇOK KATMANLI BİR KİTAP

Ezra Pound merkez bir karakter. Çevresindeki edebiyatçılar da, çok güçlü. Pound dergi çıkarmış; Eliot, Joyce, Hemingway gibi isimlere yeri geldiğinde hamilik, yeri

geldiğinde editörlük yapmış. Cummings ve W. B. Yeats'ın yakın arkadaşı. Resim, müzik, heykel sanatıyla ilgilenmiş. Ne yazsa ilgi çekmiş. Londra, sonrasında Paris edebiyat ortamlarında hareketli, dikkat çekici, çok konuşulan, çok eleştirilen, bununla birlikte çok da kısıncı bir şair Pound. Onun başyapıtı *Kantolar* da öyle. Diğer isimlerin eserleri gibi zor anlaşılabilir, kompleks bir eser *Kantolar*. "Göndermeler ağı" diyor Efe Murad. Göndermeler ağıyla oluşturmuş, dev bir destan... Göndermeler, tek dil üzerinden yapılmıyor üstelik. Fransızca, İtalyanca, Latince, Yunanca, Çince, Japonca... Pound adeta dünya dillerinin tamamını kullanmak istemiş. Yeni bir çatı kuruyor çünkü. Yeni bir bakış, yeni bir tarih anlayışı, yeni bir dünya. Avrupa kıtası içinde sıkışıp kalmak istemiyor Pound. Diller yani kültürler arası referanslara başvurmasının sebebi bu. Kurmak istediği diller ve teknikler üstü yapı için, olabildiğince çok dil ve anlatım tekniği kullanır.

Müzikten vazgeçmez Pound. Kanto, "şarkı gibi okunan şiir" demektir. Pound *Kantolar*'da o engin bilgi birikimiyle müzik, resim, heykel ve şiir sanatlarının hepsinden faydalanır. O yüzden *Kantolar* boyunca Pound'u bazen bestekar, heykeltıraş, filozof, tarihçi bazen de ressam olarak görürüz. Buna Peter Ackroyd ve Efe Murad "maske"

Kantolar

Ezra Pound

Ceviren: Efe Murad

Yapı Kredi Yayınları

Ocak 2020

884 sayfa

diyor. Pound maskelerin ardından konuşmuştu *Kantolar*'ın tamamında. Bir kez bile şairin "ben" diyen sesini duyamayız. Bence bu durumu "maske"den ziyade Hans-Christian Kirsch'in söylediği "*Kantolar*'da tarihe aslında kimin baktığı ve anlattığı" sorusu daha uygun düşüyor. *Kantolar*'da Pound kültür okuması yapıyor. Buna Efe Murad yine kolaya kaçarak "fikir günlükleri" demiş. Aslında kültür taraması da denilebilir buna. Bu taramada Ezra Pound tarihi kimin gözüyle görmektedir, sonrasında ise kimin ağzından anlatılmaktadır. Her bir Kanto için, bu soru eşliğinde yapılacak okuma, netice verebilir. Belki o zaman Pound'un yapmak istediğini sezeriz, yaptığı alıntılar anlamlandırır, imgelerini yakalayabiliriz.

Kantolar'ı dört bölüme ayırabiliriz.

Pound, Homeros'un *Odyssea*'sından yola çıkarak *Kantolar*'ı yazmaya başlar. Kafasının da bir de Dante'nin İlahi *Komedyası* vardır. *Kantolar* da *Komedyası* gibi Cehennem, Araf ve Cennet bölümlerinden oluşacaktır. Fakat cennete ulaşamaz Pound. Bu arada Araf ve Cehennem *Kantolar*'da *Komedyası*'dan daha çok parçaya ayrılır. Çünkü Pound tarihte yolculuğa çıkmıştır. Antik Yunan'ı da kapsar bu tarih, Çin'i, Avrupa'yı ve Amerika'yı da. O yüzden değişik zamanların destanlarının tamamını içine almak gibi büyük bir iddiaya sahiptir *Kantolar*. Bunu ne kadar gerçekleştirmiş, gerçekleştirmek mümkün müdür, tartışılabilir. Fakat Pound'un girişimi bu yöndedir. Dört kısımdan kastım; *Kantolar* Avrupa tarihiyle başlar, bu ilk kısım: Kanto I-LI. Avrupa'ya alternatif Çin tarihine geçilir, ikinci kısım: Kanto LII-LXII. Sonrasında Amerika tarihine geçilir, üçüncü kısım: Kanto LXIII-LXXIII. En sona insan üzerine düşünmek kalır. Pisa Kantoları ve sonrası, dördüncü kısım.

ÇİN TARİHİNE YÖNELMEK

Pound tarihi bugüne taşıyarak ya da bugünü tarihe götürerek yazar. Çok açıktır, Pound Avrupa tarihini ve mevcut halini topa tutar. İki dünya savaşı görmüştür çünkü Pound. Ve Avrupa iki dünya savaşının da müsebbibidir. Amerika bu savaşlara girmemesi gerektiği halde girdiği için aynı suç ortakları. Pound'un Çin tarihine duyduğu muhabbetin, temel metinlerden biri olarak Konfüçyüs'ü seçmesinin sebebi de budur. Çin tarih ve felsefesinde Pound nefes alır. *Kantolar*'ı da bir nevi Çin tarihi kurtarmıştır diyebiliriz. Onun öncesinde çok karışık, çok dilli, ne dediği çoğu zaman anlaşılmayan, tam bir girdap şiirdir *Kantolar*. Üst üste yığılan, hangi tarih ve ülkeye ait olduğu tam anlaşılmayan bilgilerdir bunlar. Öyle ki temeldeki amacın ne olduğu unutulur bu uzunluk ve kalabalıkta. Çin tarihinin işlendiği kantolarda bu yoktur; ferahlık, açıklık ve duruluk söz konusudur. Amerika'ya dönülen kantolarda ise, yine karışıklık okuyucuyu bekler. Yine para, banka, sermaye, servet ve siyasilerin isimleriyle, mektuplarıyla tam bir kaos. Türkçede *Kantolar*'la daha çok uğraşacağız gibi. Ümidimiz, Pound'un yazılarının da Türkçeye çevrilmesidir.